

דהא פולין ועדשים, מעיקרא לפני יום טוב, כשהם חיים לפני בישולם, חזו לבוס, ראויים הם לכסוס אותם כמות שהם.

וכאשר שדינהו זורקים אותם ביום טוב בקדרה כדי לבשלים, הרי בתחילת תהליך הבישול כשמתחילה הרתיחה, הם אינם ראויים לא לאכילה ולא לכסיסה, ולכן אדחו להו מאכילה במשך כל זמן הרתיחה.

כז-א וכשגמר בשוליהו — חזו לחו.

ומוכח שאף על גב שהיו מוקצים באמצע היום טוב, בשעת הרתיחה, אין הם נאסרים לכל היום טוב, כי אין מוקצה לחצי שבת או לחצי יום טוב.

אמר ליה אביי: ולטעמיה, שהוכחת משעת רתיחת הפולים שאין מוקצה לחצי שבת — תקשי לך מכל קדרות דעלמא!

דהא סתם קדרות דעלמא, כאשר הן נלקחות מעל האש בזמן בין השמשות הרי אז רותחות הן, ואינן ראויות לאכילה, ובכל זאת לאורתא, בליל שבת, אבלינן מינייהו! ולא אמרינן שמחמת רתיחתן התבשילין שבהן הם מוקצה, כי אז היו אסורים גם כשיצטננו, שהרי מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולא יומא.

אלא, בהכרח שדבר אשר גמרו תלוי בידי אדם, כמו פולין וכמו קדרות לא קא מבעיא לן שאינו מוקצה כלל, לפי שאין האדם מוקצה אותו כלל.

וכי קא מבעיא לן אם יש מוקצה לחצי שבת, הוא רק בדבר שגמרו בידי שמים, כמו גוגרות, שיבושן תלוי בזריחת השמש

ובטיב הפרי, שותן, בשעה שאינם ראויים לאכילה, מוקצה אותם האדם מדעתו לגמרי.

רבי יהודה נשיאה, הוה ליה ההוא בוכרא, בכור בביתו, והיו לו בביתו כהנים שהיו סמוכים על שולחנו, והיה מאכילם בשר בכור בעל מום.

שדריה שלח את בכור ביום טוב לקמיה דרבי אמי שיבדוק את מומו.

סבר רבי אמי דלא למחזייה, שאין לו לראות את המומים ביום טוב, וכמו רבי שמעון.

אמר ליה רבי זריקא, ואיתימא רבי ירמיה: הרי במחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון — הלכה היא כרבי יהודה.

הדר, שדריה חזר ושלח אותו לקמיה דרבי יצחק נפחא.

סבר גם הוא כרבי שמעון, דלא למחזייה.

אמר ליה רבי ירמיה ואיתימא רבי זריקא: הרי במחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון — הלכה היא כרבי יהודה.

אמר ליה רבי אבא לרבי זריקא: מאי טעמא לא שבקתינהו אינך מניח לרבנן שפסקו כרבי שמעון, למעבד עובדא כרבי שמעון, ולהמנע מראיית המומים?

אמר לו רבי זריקא לרבי אבא: ואת, מה בידך? ממי שמעת שבדין הזה אין הולכים לפי הכלל שהלכה כרבי יהודה, אלא פוסקים בו שהלכה כרבי שמעון ולא כרבי יהודה!?

אמר ליה רבי אבא: הכי אמר רבי זירא:

בדין זה נקבעה ההלכה כרבי שמעון.

אמר מאן דהוא מן התלמידים: אזכי ואסק להתם, יהי רצון שאזכה ואעלה לשם, לארץ ישראל, ואגמרה לשמעתא ואלמד סוגיה זו מפומיה דמרה מפי בעל השמועה, רבי זירא.

כי סליק להתם כשעלה אותו התלמיד לארץ ישראל, אשכחיה מצאו לרבי זירא.

אמר ליה: האם אמר מר שנקבעה בדין ראיית מומים ביום טוב הלכה כרבי שמעון?

אמר ליה: לא אמרתי שכך נקבעה ההלכה. אלא אנא — מסתברא שהלכה כרבי שמעון בדין זה, אמרי, זה מה שאמרתי.

מדקתני במתניתין במשנתנו: רבי שמעון אומר: כל שאין מומו ניכר מבעוד יום — אין זה מן המוכן.

וקתני לה לדין זה בברייתא בלשון "חכמים".

שמע מינה מלשון הברייתא שהביא רב אושעיא, שנקטה את שיטת רבי שמעון שאין רואים מומים ביום טוב, בין שנולד בו מערב יום טוב ובין שנולד בו ביום טוב, בלשון "חכמים אומרים", שמסתברא שהלכה כוותיה.

ושואלת הגמרא: מאי הוי עלה? איך אכן נפסקה הלכה למעשה בראיית מומים ביום טוב?

אמר רב יוסף: תא שמע שההלכה בענין זה אינה פשוטה להכרעה, דתליא באשלי ברבבי, שכאילו היא תלויה בחבלים גדולים

וגסים, שקשה לנתק אותם. ומשל הוא לכך שחכמים גדולים אמרו דעתם בנידון וקשה לבטל דבריהם.

דאמר רבי שמעון בן פזי, אמר רבי יהושע בן לוי, אמר רבי יוסי בן שאול, אמר רבי משום קהלא קדישא דבירושלים:

רבי שמעון וחבריו אמרו: הלכה כרבי מאיר בדיני בכורות! וכפי שיתבאר להלן השייכות לעניננו.

והניחה הגמרא שרבי שמעון האמור כאן, הוא רבי שמעון בן מנסיא. ו"חבריו" הם אותם שהתבטא עליהם רבי שמעון בן מנסיא [בדף כו א] בלשון "הרי אמרו", בלי שיזכיר את שמם.

ולכאורה יש לתמוה על כך: וכי יתכן שאנשי "קהלא קדישא דבירושלים" העידו על רבי שמעון בן מנסיא וחבריו, שהם אמרו שהלכה כרבי מאיר בהלכות בכורות, ולכן כך צריך לפסוק?!

והא אינהו, אנשי קהלא קדישא דבירושלים, שרבי אומר זאת בשמם, קשישי מניה מבוגרים הם מרבי שמעון בן מנסיא וחבריו — טובא, בהרבה.

שהרי רבי שמעון בן מנסיא היה בימי רבי ובימי בניו [עיינן רש"י]. ואילו אנשי קהלא הקדוש שבירושלים היו, בהכרח, מבוגרים מרבי. שכן רבי מעיד על מסורת בהלכה שעברה מהם אליו, ולא יתכן שמבוגרים יעידו בשם צעירים מהם על דבר העובר במסורת כיצד לפסוק.

אלא, מסביר רב יוסף: לא אמרו חכמי קהלא

הקדוש בירושלים בשם רבי שמעון בן מנסיא וחבריו שהלכה כרבי מאיר בהלכות בכורות.

אלא הם רק הגדירו את שיטת רבי שמעון בן מנסיא וחבריו [שאכן היו צעירים מהם], שדבריהם — **בשיטת רבי מאיר אמרוה.**

וכונתם להא דתנן: **השוחט את הבכור לפני שראה חכם את מומיו, ורק אחר כך הראה את מומו לחכם —**

רבי יהודה מתיר לאכול על סמך ראיית החכם לאחר שחיטה.

ורבי מאיר אומר: הואיל ונשחט שלא על פי מומחה — אסור לאוכלו.

אלמא, קסבר רבי מאיר ראיית מומי בכור — לאו בראיית טרפה היא.

שאיין להקל בראיית בכור, היות והבדיקה שלו אינה קלה כבדיקת טריפה.

ולכן, החשיבו חכמים את בדיקת מומי הבכור, ותיקנו שתהיה **ראיית מומי הבכור** רק **מחיים**, ויהיה אסור לשוחטו לפני הבדיקה.

בעוד שבראיית **טרפה הקלו** בה לבודקה אפילו **לאחר שחיטה.**

ומינה, ומכאן אתה למד גם לעניננו:

ראיית טרפה מותרת היא אפילו ביום טוב משום שאין הראיה נחשבת תיקון אלא בירור.

ואילו **ראיית בכור** חייבת להיות דוקא **מערב יום טוב.**

שעקב חשיבות הבדיקה של מומי בכור היא נחשבת כתיקון, שהרי תיקנו חכמים שרק הבדיקה תתיר את שחיטתה, ואם תהיה השחיטה לפני הבדיקה תאסר לאוכלה, ולכן אסור לעשות את "תיקון" הבדיקה המתרת של מומין ביום טוב.

ואם כן, מצאנו שלשיטת רבי מאיר איין רואין מומין ביום טוב.

אמר ליה אביי: אטו האם התם במחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה בראיין מומין ביום טוב פליגי?

הלא **בקנסא**, האם קונסים את זה שעבר על תקנת חכמים שלא לשחוט את הבכור לפני בדיקה, **פליגי**. אבל אם ישחוט אדם אחר, משום שחשב שכבר בדקו והתירו אותו, לא קנסוהו. ואיין זה ענין לראיית מומים ביום טוב.

והראיה מהא דאמר רבה בר בר חנה אמר **רבי יוחנן: בבדיקת מום הנקרא "דוקין שבעין" — כולי עלמא לא פליגי**, ואפילו רבי יהודה מודה דאסור לאכול אם נשחט לפני בדיקת המום הזה, **משום דמשתנין מומי הדוקין שבעין** לאחר שחיטה, ומום שהיה נראה כאינו קבוע מחיים נראה עתה כמום קבוע, ויש לחוש שאינו קבוע.

כי פליגי, כשלא בדק במומין שבגוף.

רבי מאיר סבר: גזרינן מומין שבגוף לאסור באכילה אם לא בדק מחיים, אטו מומין שבעין.

ורבי יהודה סבר: לא גזרינן.

אמר רב נחמן בר יצחק: מתניתין במסכת בכורות נמי דיקא שהמחלוקת היא בקנס.

דקתני: רבי מאיר אומר: הואיל ונשחט שלא על פי מומחה — אסור.

שמע מינה: קנסא הוא דקא קנים רבי מאיר כדי שלא יתרגל לעשות זאת פעם נוספת.

כי מכך שלא אמר "רבי מאיר אוסר הואיל ולא נשחט על פי מומחה", שאז היה משמעו שנאסר בגלל שלא מועילה בדיקה אחר שחיטה, מוכח שכונת רבי מאיר לומר שקנס הוא שקנסו משום שעבר על דברי חכמים שלא לשוחטו לפני ראה. ואין זה שייך לענין ראיית מומים ביום טוב.

ומסקינן: שמע מינה.

אמי ורדינאה, חזי בוכרא רואה מומי הבכורות דבי נשיאה הוה.

ביומא טבא — לא הוה חזי.

אתו, ואמרו ליה והתלונונו לרבי אמי על כך שאינו רואה מומי בכור ביום טוב.

אמר להו: שפיר קא עביד דלא חזי.

ופרכינן: איני! והא רבי אמי גופיה חזי מומי בכור ביום טוב!

ומשינינן: רבי אמי, כי חזי — מאתמול הוה חזי אם הוא מום קבוע או מום עובר.

כז-ב וביום טוב שיולי קא משויל היכי הוה עובדא.

שלפעמים אין לכהן זמן בערב יום טוב אלא רק לראות אז את המום. וביום טוב, כשזמנו

פנוי, היה שואל ובודק את הכהן אם הגיע המום הזה מאליו, או שמא הכהן עצמו עשאו, שאז קונסים אותו.

כי הא דההוא גברא, שהיה כהן, דאייתי בוכרא לקמיה דרבא אפניא בערב דמעלי בסמוך לכניסת יומא טבא.

הוה יתיב רבא, וקא חייף וחפף רישיה.

דלי עיניה הרים רבא עיניו וחזייה למומיה של הבכור.

אמר ליה רבא: זיל האידנא לך עתה, ותא ובוא שוב למחר.

כי אתא למחר, אמר שאלו רבא: היכי הוה עובדא?

אמר ליה: הוה שדיין שערי היו זרוקים שעורים בהך גיסא דהוצא, בצידו האחד של גדר קוצים, והוה איהו הבכור, באידך גיסא, בצידו השני של גדר העצים.

בהדי בזמן דבעי למיכל את השעורים שמעבר לגדר הקוצים, — עייל רישיה מעבר לגדר, ופרטיה וקרע הוצא הקוץ לשפותיה לשפתו של הבכור. והוא מום הפוסל.

אמר ליה רבא: דלמא את גרמת ליה שיושיט ראשו לגדר הקוצים, כיון שאתה הנחת את השעורים מדעת מעבר לגדר הקוצים, כדי שיפול בו מום, ולא תצטרך לעמול בגידולו?!

אמר ליה: לא אני גרמתי לו.

ומבאר הגמרא: ומנא תימרא דגרמא אסור בהטלת מום בבכור?

דתניא: [ויקרא כב] "מום לא יהיה בו".